

Roczniki Administracji i Prawa nr XIX(1), s. 383-399

Artykuł przeglądowy
Review article

Data wpływu/Received: **21.03.2019**

Data recenzji/Accepted: **11.05.2019**

Data publikacji/Published: **30.06.2019**

Źródła finansowania publikacji: **środki własne Autora**

DOI: **10.5604/01.3001.0013.3611**

Authors' Contribution:

(A) Study Design (projekt badania)

(B) Data Collection (zbieranie danych)

(C) Statistical Analysis (analiza statystyczna)

(D) Data Interpretation (interpretacja danych)

(E) Manuscript Preparation (redagowanie opracowania)

(F) **Literature Search (badania literaturowe)**

Magdalena Truchan-Matłok*

NR ORCID: **0000-0002-3151-0033**

WSPÓŁZALEŻNOŚĆ MAŁŻEŃSKA W DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ PROWADZONA W RAMACH SPÓŁKI CYWILNEJ I SPÓŁKI OSOBOWEJ

WPROWADZENIE

Wstąpienie Polski do Unii Europejskiej i wolny rynek to dwa czynniki sprzyjające powstawaniu małych i dużych przedsiębiorstw. Własna działalność gospodarcza jest bardzo częstym sposobem zarobkowania. Przedsiębiorcy, prowadząc działalność, często zakładają spółki w formie spółki osobowej, kapitałowej, a przy małych, często rodzinnych firmach, spotykamy się ze spółką cywilną. Regulacje prawne określają formę i reguły dotyczące odpowiedzialności, zarządu, reprezentacji każdej z nich. O ile materia wydaje się jasna w sytuacji, gdy mamy do czynienia ze współnikami nie-

---

* adwokat; doktorantka studiów na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego.

związanymi ze sobą wspólnością majątkową, o tyle problem pojawia się w przypadku osób prowadzących działalność gospodarczą, które pozostają w związku małżeńskim. Prowadzenie wszelkiego rodzaju spółki czy przedsiębiorstwa przez małżeństwo skutkuje niekiedy „nakładaniem się wzajemnym” przepisów kodeksu cywilnego, rodzinnego i handlowego. Taki stan rzeczy może sprawiać trudności w interpretacji takich kwestii, jak odpowiedzialność za długi, zarząd, reprezentacja czy w końcu określenie, do jakiego majątku wchodzi zysk czy udział w spółce. W tym zakresie spotykamy się również z rozbieżnościami w literaturze przedmiotu i judykaturze.

Niniejsze opracowanie ma na celu przybliżenie zależności pomiędzy małżonkami, którzy prowadzą wspólną działalność biznesową w formie najpopularniejszej spółki cywilnej albo w formie spółki osobowej. Kwestia ta – mająca istotne znaczenie – najczęściej nie jest w ogóle brana pod uwagę przez małżonków rozpoczynających działalność gospodarczą w formie spółki cywilnej czy w formie spółki osobowej. Problemy z tym związane są dostrzegane dopiero wtedy, gdy małżeństwo zostanie rozwiązane przez rozwód i ustanie wspólności łączna dająca możliwość dokonania podziału majątku dorobkowego stron. Wówczas pojawiają się problemy dotyczące ustalenia, co wchodzi w skład majątku wspólnego.

Ze stosunkowo z prostą sytuacją mamy do czynienia, gdy strony zawarły małżeńską umowę majątkową – intercyzę. Nie jest również skomplikowane określenie, do jakiego majątku wchodzi wartość udziału wniesionego do spółki cywilnej czy osobowej, gdy małżonek-wspólnik „nabył udział” z majątku osobistego. Sytuacja zaczyna się komplikować, gdy taki wkład do udziału w spółce pochodził z majątku wspólnego. Dlatego też w dalszej części niniejszego opracowania zostaną przybliżone te zagadnienia, które były przedmiotem licznych analiz, sporów w doktrynie i judykaturze.

CHARAKTER PRAWNY WSPÓŁWŁASNOŚCI ŁĄCZNEJ

Analizę wskazanego problemu należy rozpocząć od wyjaśnienia, jakie jest znaczenie i skutki prawne współwłasności łącznej. Będzie to istotne zarówno dla zrozumienia wzajemnej współzależności małżeńskiej, jak i omawianych w dalszej części artykułu relacji pomiędzy tą współzależnością a współwłasnością łączną spółki cywilnej. Zrozumienie istoty współwłasności łącznej będzie również niezbędne dla zrozumienia relacji spółki osobowej, współmałżonka-wspólnika i małżonka niebędącego stroną umowy spółki. W tym miejscu należy tytułem wprowadzenia wyjaśnić znaczenie i skutki prawne tego rodzaju współwłasności. System prawa cywilnego w Polsce wyróżnia dwa rodzaje współwłasności: współwłasność „zwykłą” w częściach ułamkowych oraz współwłasność łączną¹. Dla zaistnienia tego drugiego rodzaju współwłasności niezbędne jest pojawienie się pewnego rodzaju „stosunku prawnego

¹ J.M. Łukasiewicz, *Małżeńska współzależność majątkowa w polskim prawie cywilnym*, Warszawa 2013, s. 87.

powstałego na skutek czynności prawnej”². Przykładem może być tu zawarcie związku małżeńskiego, gdzie nupturienti od zawarcia małżeństwa będą związani współwłasnością majątkową małżeńską³. Taką współwłasność w wypadku małżonków będą regulowały przepisy Kodeksu cywilnego⁴ oraz Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego⁵.

Współwłasność ta charakteryzuje się następującymi cechami:

- bezudziałowy charakter; w czasie trwania wspólności udziały małżonków są nieokreślone, określenie takiego udziału stanie się możliwe dopiero na skutek ustania wspólności;
- w czasie trwania wspólności żaden z małżonków nie może żądać podziału majątku wspólnego, nie może również rozporządzać ani zobowiązywać się do rozporządzenia udziałem, który by mu przypadł w wypadku ustania wspólności małżeńskiej;
- wierzyciel nie może żądać zaspokojenia swoich roszczeń z udziału w czasie trwania współwłasności ustawowej⁶.

Wobec bezudziałowego charakteru i braku możliwości określenia ułamkiem udziału może powstać wątpliwość, na jakiej zasadzie rozdzielane są pomiędzy małżonków uzyskane ze współwłasności pożytki oraz dochody. Przy takiego rodzaju współwłasności nie dochodzi do rozdzielania pomiędzy współwłaścicieli pożytków ani dochodów, będą one powiększały majątek wspólny małżonków⁷. Ograniczenia małżonków i wierzycieli wynikające ze współwłasności łącznej mają na celu zagwarantowanie małżonkom w miarę stabilnej sytuacji majątkowej.

MAŁŻONEK JAKO PRZEDSIĘBIORCA W SPÓŁCE CYWILNEJ

Zawiązanie spółki cywilnej nie wiąże się z zawilými formalnościami, gdyż przepisy Kodeksu cywilnego⁸ nie wymagają szczególnej formy zawarcia takiej spółki, nie jest wymagane również wniesienie znacznego wkładu. Spółka cywilna charakteryzuje się

² E. Gniewek, *Problem udziału we współwłasności (wspólności) łącznej*, [w:] *O źródłach i elementach stosunków cywilnoprawnych. Księga pamiątkowa prof. Alfreda Kleina*, Kraków 2000, s. 93.

³ J.M. Łukasiewicz, *Małżeńska współzależność majątkowa...*, s. 87; B. Bieniek i in., *Małżeńskie prawo majątkowe*, Warszawa 2014, s. 52.

⁴ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny, Dz.U. 1964 nr 16, poz. 93, <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19640160093/U/D19640093Lj.pdf> [dostęp: 30.11.2018].

⁵ Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Dz.U. 1964 nr 9 poz. 59, <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19640090059/U/D19640059Lj.pdf> [dostęp: 30.11.2018].

⁶ B. Bieniek i inni, *Małżeńskie prawo...*, s. 53; J.M. Łukasiewicz, *Małżeńska współzależność majątkowa...*, s. 88-89.

⁷ J.M. Łukasiewicz, *Małżeńska współzależność majątkowa...*, s. 89; B. Bieniek i in., *Małżeńskie prawo...*, s. 89; A. Lutkiewicz-Rucińska, *Odpowiedzialność majątkiem wspólnym za zobowiązania cywilnoprawne współmałżonka*, Gdańsk 2003, s. 25-26; SN z dnia 6.06.1975 r., sygn. III CRN 134/75, OSNC 1976, nr 6, poz. 136: „W czasie trwania wspólności ustawowej żaden z małżonków nie może żądać podziału majątku dorobkowego ani w drodze umowy, ani przez Sąd. Nie jest również możliwe zbywanie prawa do majątku wspólnego na rzecz drugiego małżonka, jako prowadzącego w istocie do zniesienia wspólności ustawowej”.

⁸ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny, Dz.U. 1964 nr 16, poz. 93, <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19640160093/U/D19640093Lj.pdf> [dostęp: 30.11.2018].

występowaniem między wspólnikami współwłasności łącznej oraz solidarną odpowiedzialnością wspólników za zobowiązania spółki. Powyżej wskazane kwestie są zawarte w przepisach Kodeksu cywilnego⁹ i mają charakter bezwzględnie obowiązujący, co sprawia, że nie podlegają swobodnej woli stron. Spółka cywilna zakładana jest dla osiągnięcia wspólnego celu gospodarczego, który można zdefiniować jako chęć osiągnięcia korzyści gospodarczych. W doktrynie działalność zarobkową definiuje się jako działalność gospodarczą o charakterze stałym i zorganizowanym, prowadzoną w celu osiągnięcia zysku¹⁰. Wspólnicy spółki cywilnej, działając na rzecz osiągnięcia wspólnego celu gospodarczego, mają obowiązek współdziałać. By sprostać temu zadaniu, mogą wnieść do spółki wkłady, które jednak nie stanowią jedynej formy takiego współdziałania. Umowa spółki może przewidywać współdziałanie w innej postaci, jak na przykład zobowiązanie do jakiegoś działania. Wniesione wkłady dają się natomiast rozgraniczyć na kapitałowe, polegające na wniesieniu jakiegoś prawa majątkowego, oraz o innym charakterze, polegające m.in. na świadczeniu usług. Z powyższych względów taka forma prowadzenia działalności gospodarczej jest bardzo często spotykana, również pomiędzy małżonkami. Spółka cywilna, tak samo jak wspólność majątkowa małżeńska, jest współwłasnością łączną. Współwłasność łączna w spółce charakteryzuje się tym, że wspólnik nie może rozporządzać udziałem we wspólnym majątku wspólników ani udziałem w poszczególnych składnikach tego majątku, nie może również w czasie trwania spółki domagać się podziału wspólnego majątku wspólników. Wierzyciele wspólnika spółki cywilnej nie mogą także żądać zaspokojenia swoich roszczeń z jego udziału we wspólnym majątku wspólników ani z udziału w poszczególnych składnikach tego majątku¹¹.

Rozważania dotyczące sytuacji prawnej małżonków w spółce cywilnej należy rozpocząć od zastanowienia się, czy zawarcie spółki cywilnej w ustroju wspólności majątkowej nie będzie sprzeczne z art. 47 § 1 KRO. Taka wątpliwość nasuwa się również z uwagi na to, iż zawarcie umowy intercyzy między małżonkami wymaga formy aktu notarialnego w odróżnieniu od zawarcia spółki cywilnej, która może zostać zawarta na piśmie *ad probationem*. Jeden z podnoszonych argumentów wskazuje, że umowa taka może prowadzić do istotnych zmian stosunków majątkowych między małżonkami bez konieczności zawierania umowy intercyzy. W obydwu przypadkach, tj. w spółce cywilnej i wspólności ustawowej małżeńskiej, mamy do czynienia ze współwłasnością łączną, lecz zupełnie odmiennie będą tu regulowane kwestie takie jak zarząd czy odpowiedzialność za zobowiązania¹².

⁹ Zob. art. 860-875 Ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny, Dz.U. 1964 nr 16, poz. 93, <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19640160093/U/D19640093Lj.pdf> [dostęp: 30.11.2018].

¹⁰ S. Grzybowski, *System prawa cywilnego*, t. III, cz. 2, Warszawa 1985, s. 812; W. Pyziół, A. Szumański, I. Weiss, *Prawo spółek*, Kraków 2006, s. 60-61.

¹¹ M. Łączkowska, *Stosunek majątkowy między przedsiębiorcami i jego małżonkiem w świetle ustroju wspólności ustawowej*, Warszawa 2006, s. 120.

¹² B. Bieniek i in., *Małżeńskie prawo...*, s. 538; M. Łączkowska, *Stosunek majątkowy między przedsiębiorcami...*, s. 136-137.

Kolejne zagadnienie, które podlegało dyskusji, dotyczyło dopuszczalności tworzenia spółki cywilnej w oparciu o majątek wspólny małżonków. W świetle powyższego istotna wydaje się odpowiedź na pytanie, czy spółka cywilna zmienia ustrój majątkowy małżonków. Wskazać należy, że przyjęcie pozytywnej odpowiedzi na to pytanie musiałoby prowadzić do wniosku, że zawarcie spółki cywilnej przez małżonków pozostających we wspólności majątkowej będzie prowadziło do obejścia przepisów prawa i na podstawie art. 58 § 1 KC¹³ taka umowa będzie nieważna. Zdaniem G. Jędrejka¹⁴ stosunki majątkowe wynikające ze spółki cywilnej nie podlegają żadnemu reżimowi majątkowemu. G. Jędrejek wyróżnia dwa rodzaje stosunków majątkowych. Do pierwszego z nich zalicza stosunki majątkowe małżeńskie podlegające reżimowi Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, zaś do drugiego – różnego rodzaju umowy cywilne zawierane przez małżonków¹⁵.

Dążąc do odpowiedzi na pytanie, czy umowa spółki cywilnej zawarta między małżonkami zmienia między nimi ustrój majątkowy, zasadne jest porównanie intercyzy i umowy spółki. Pomimo istniejących podobieństw zauważyć można różnice, takie jak: podmioty uprawnione do zawarcia umowy, cel, inny przedmiot regulacji oraz czas obowiązywania. Intercyza należy do umów organizacyjnych, natomiast umowa spółki cywilnej należy również do umów zobowiązaniowych¹⁶.

Bardzo duże znaczenie ma cel, dla którego jest zawierana umowa spółki cywilnej. Małżonkowie, zawierając umowę spółki cywilnej, nie mogą kierować się chęcią uregulowania swoich stosunków majątkowych. Taka sytuacja prowadziłaby do obejścia przepisów prawa, co czyniłoby taką umowę nieważną¹⁷.

Należy się zastanowić również nad relacją tych współwłasności. Może to mieć znaczenie zwłaszcza w odniesieniu do pochodzenia wkładów wniesionych do spółki – czy będą one stanowiły majątek osobisty małżonka współnika, czy będą pochodziły z majątku wspólnego. W tej pierwszej sytuacji nie dostrzega się problemu, gdyż każda ze wspólności będzie rządziła się swoimi regułami. Możemy natomiast dopatrzeć się komplikacji w sytuacji, gdy wkłady do spółki cywilnej będą pochodzić z majątku wspólnego. Wówczas może powstać problem nakładania się wzajemnego

¹³ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny, Dz.U. 1964 nr 16, poz. 93, <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19640160093/U/D19640093Lj.pdf> [dostęp: 30.11.2018].

¹⁴ G. Jędrejek, *Problem dopuszczalności powstania spółki cywilnej między małżonkami*, „Studia Prawnicze” 1999, nr 3, s. 94 i nast.

¹⁵ Ibidem.

¹⁶ A. Dłoniak, *Pojęcie i ważność małżeńskiej umowy majątkowej*, „Studia Prawnicze” 1983, nr 4, s. 118; G. Jędrejek, *Problem dopuszczalności...*, s. 96 i nast.; M. Łączkowska, *Stosunek majątkowy między przedsiębiorcami...*, s. 138.

¹⁷ Z. Policzekiewicz, *Dopuszczalność spółki cywilnej między małżonkami*, [w:] *Księga Pamiątkowa ku czci prof. Radwańskiego*, Poznań 1990, s. 530; M. Łączkowska, *Stosunek majątkowy między przedsiębiorcami...*, s. 138.

norm Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego¹⁸ oraz Kodeksu cywilnego¹⁹ oraz mogą powstać wątpliwości, które przepisy powinny zostać zastosowane. W związku z powyższym powstały koncepcje wzajemnych relacji między wspólnym majątkiem wspólników spółki cywilnej a małżeńską wspólnością majątkową. Niemiecki Sąd Związkowy w orzeczeniu z dnia 10 lipca 1975 roku przyjął pochlōnięcie wspólności łącznej majątku spółki przez majątek wspólny małżonków, a zatem brak możliwości powstania spółki cywilnej²⁰. Inna koncepcja uznała autonomiczny charakter stosunków majątkowych własności łącznej między wspólnikami spółki cywilnej i małżeńskiej wspólności łącznej²¹. Z uwagi na powyższe należałoby się zgodzić z poglądem, że zawarcie umowy spółki prowadzi do powstania nowego majątku małżeńskiego (małżonków-wspólników). Majątek ten objęty jest wspólnością łączną wynikającą z łączącej małżonków umowy spółki cywilnej i podlega regulacjom Kodeksu cywilnego²². Nie wchodząc dalej w doktrynalny spór, można stwierdzić, że umowa spółki cywilnej w małżeństwie objętym wspólnością ustawową małżeńską jest jak najbardziej możliwa²³.

SPÓŁKA CYWILNA ZAWARTA PRZEZ JEDNEGO Z MAŁŻONKÓW

ZAWARCIE UMOWY SPÓŁKI CYWILNEJ PRZED POWSTANIEM WSPÓLNOŚCI USTAWOWEJ

Zawarcie przez jednego z małżonków spółki cywilnej nie jest prawnie skomplikowane ani problematyczne, gdy wspólność majątkowa między małżonkami jeszcze nie istnieje albo już nie istnieje, bądź wkłady do spółki pochodzą z majątku osobistego. Wówczas to prawa związane ze statusem wspólnika spółki cywilnej, jak i wniesiony z majątku osobistego wkład należą do majątku małżonka-wspólnika na podstawie art. 33 pkt 1 KRO²⁴. Prawa spółkowe powstałe przed zaistnieniem wspólności majątkowej małżeńskiej wejdą również do majątku małżonka-wspólnika i będą podlegały surogacji na podstawie art. 33 pkt 10 KRO²⁵. Kolejno do ma-

¹⁸ Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Dz.U. 1964 nr 9, poz. 59, <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19640090059/U/D19640059Lj.pdf> [dostęp: 30.11.2018].

¹⁹ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny, Dz.U. 1964 nr 16, poz. 93, <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19640160093/U/D19640093Lj.pdf> [dostęp: 30.11.2018].

²⁰ A. Jędrzejewska, *Spółka osobowa a małżeńska majątkowa wspólność ustawowa*, „Kwartalnik Prawa Prywatnego” 1996, z. 3.

²¹ M. Łączkowska, *Stosunek majątkowy między przedsiębiorcami...*, s. 140.

²² Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny, Dz.U. 1964 nr 16, poz. 93, <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19640160093/U/D19640093Lj.pdf> [dostęp: 30.11.2018].

²³ J.M. Łukasiewicz, *Małżeńska współzależność majątkowa...*, s. 114.

²⁴ Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Dz.U. 1964 nr 9, poz. 59, <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19640090059/U/D19640059Lj.pdf> [dostęp: 30.11.2018].

²⁵ Ibidem.

jątku osobistego małżonka-wspólnika wejdzie zysk wypłacony przez spółkę przed powstaniem wspólności ustawowej, jak również prawo i roszczenie do niewypłaconego zysku wynikającego ze wspólności łącznej spółki cywilnej. Zysk natomiast stanie się składnikiem majątku wspólnego dopiero po jego wypłaceniu przez spółkę²⁶.

ZAWARCIE UMOWY SPÓŁKI CYWILNEJ PO POWSTANIU WSPÓLNOŚCI USTAWOWEJ

Więcej uwagi prawnej wymaga spółka cywilna, gdy jest zawarta przez jednego z małżonków po powstaniu wspólności ustawowej. Problematyczne dla praktyki oraz doktryny były kwestie związane z określeniem przynależności praw spółkowych do majątków małżeńskich oraz ustalenie odpowiedzialności za zobowiązania spółki. Przed nowelizacją przepisów Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego bardzo ważne znaczenie miało ustalenie źródła pochodzenia wkładu wniesionego przez małżonka-wspólnika do spółki²⁷. Z uwagi na źródło pochodzenia wkładu, zgodnie z dotychczasową regulacją, przynależność praw spółkowych do majątku osobistego mogła przejawiać się w paru wariantach. W sytuacji, gdy wkłady wniesione do spółki pochodziły z majątku odrębnego, a składniki tego wkładu podlegały surogacji, sytuacja jest analogiczna jak w przypadku wspólnika, który zawarł spółkę przed ustaleniem wspólności. Druga możliwość to wniesienie do spółki cywilnej przez małżonka-wspólnika wkładu pochodzącego z majątku wspólnego.

W doktrynie proponuje się, aby wniesienie takiego wkładu uznać za efekt rozporządzający, przynoszący przysporzenie na rzecz małżonka-wspólnika. W tym wariantcie najpierw dochodzi do przeniesienia prawa majątkowego z majątku wspólnego do majątku osobistego małżonka-wspólnika, a później z majątku osobistego do spółki. Zatem wkład wniesiony do spółki będzie pochodził z majątku osobistego. Należy jednak wskazać, że w doktrynie istnieje wątpliwość co do dopuszczalności dokonywania przez małżonków żyjących w ustroju wspólności czynności prawnych

²⁶ M. Łączkowska, *Stosunek majątkowy między przedsiębiorcami...*, s. 127-128. Przedsiębiorstwo należy do majątku osobistego nie tylko wtedy, gdy zostało nabyte przed powstaniem wspólności ustawowej, ale również gdy było przedmiotem dziedziczenia, zapisu lub darowizny. Przedsiębiorstwo nabyte w taki sposób wejdzie do majątku osobistego, o ile spadkodawca lub darczyńca nie postanowił inaczej [art. 33 pkt 2 KRO]. W orzecznictwie podkreśla się, że nabycie określonej rzeczy z majątku odrębnego małżonka musi wynikać wyraźnie nie tylko z oświadczenia współmałżonka, ale także z całokształtu okoliczności istotnych prawnie z punktu widzenia KRO [SN z 17.05.1985 r., III CRN 119/95, OSP 1986, nr 9, poz. 185]. Prawa współmałżonka (niebędącego wspólnikiem) mogą natomiast obejmować prawo udziału w części zysków wspólnika czy określonego majątku spółki, ale tylko po rozwiązaniu majątku spółki [wyrok SA w Lublinie z 25.03.1957 r., I ACa 46/97, Apelacja Lublin, nr 3, poz. 18].

²⁷ W odróżnieniu od KC nowelizacja KRO nie dokonuje podziału na czynność zwykłego zarządu i czynność przekraczającą zwykły zarząd. W świetle KC czynność zwykłego zarządu to podejmowanie decyzji dotyczących bieżących spraw życia codziennego, natomiast czynności przekraczające zwykły zarząd to decyzje podejmowane w sprawach istotnych. Dla porównania: czynności wskazane w art. 37 KRO wymagają zgody drugiego małżonka. Kwestie współposiadania i współkorzystania reguluje art. 34¹ KRO będący niejako odpowiednikiem art. 206 KC.

przenoszących prawa majątkowe pomiędzy majątkami małżonków²⁸. W związku z powyższym należałoby traktować środki wniesione do spółki cywilnej tytułem wkładu z majątku wspólnego jako nakład na majątek osobisty w rozumieniu art. 45 KRO²⁹. Stanowisko takie spotyka się jednak z krytyką doktryny. G. Jędrzejek przychyliła się do stanowiska, zgodnie z którym nakładami w rozumieniu art. 45 KRO³⁰ są koszty poniesione w celu zachowania i eksploatacji lub ulepszenia przedmiotu, który znajduje się już w majątku³¹. Należy stwierdzić jednak, że przeznaczenie pewnych składników majątkowych na wkład do spółki cywilnej z majątku wspólnego, której współnikiem będzie tylko jeden z małżonków, będzie podlegać rozliczeniu jak wydatek w rozumieniu art. 45 KRO³².

W doktrynie spotyka się również pogląd, że wniesienie wkładu do spółki cywilnej z majątku wspólnego przez małżonka-wspólnika będzie czynnością zarządzającą majątkiem wspólnym na zasadzie art. 36 KRO i n.³³ Wniesienie wkładu do spółki cywilnej przez małżonka-wspólnika nie będzie wymagało zgody współmałżonka, będzie natomiast przejawem samodzielnego zarządu majątkiem wspólnym. Od tej zasady będzie jednak wyjątek w wypadku wniesienia do spółki nieruchomości należącej do majątku wspólnego. Skuteczne wniesienie nieruchomości jako wkładu do spółki spowoduje, że od tego momentu do takiego wkładu będą miały zastosowanie przepisy dotyczące spółki cywilnej³⁴. Nowe brzmienie art. 33 pkt 3 KRO³⁵ rozwiązało problem przynależności praw majątkowych uzyskanych przez współnika spółki.

MAŁŻONEK W SPÓŁCE OSOBOWEJ

Nowelizacja Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego³⁶, m.in. normy art. 33 pkt 3, uregulowała przynależność do majątku osobistego praw majątkowych wynikających ze współwłasności łącznej regulowanej odrębnymi przepisami. Jak opisano w poprzednim rozdziale, unormowania sprzed wyżej wskazanej nowelizacji dawały duże pole interpretacyjne co do ustalenia przynależności praw majątkowych do współwłasności małżeńskiej, jak i współwłasności łącznej. Problematyka ta dotyczyła zarówno spółki cywilnej, jak i osobowych spółek handlowych. Tymczasem należy wskazać, że zgod-

²⁸ M. Łączkowska, *Stosunek majątkowy między przedsiębiorcami...*, s. 130.

²⁹ Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Dz.U. 1964 nr 9, poz. 59, <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19640090059/U/D19640059Lj.pdf> [dostęp: 27.11.2018].

³⁰ Ibidem.

³¹ G. Jędrzejek, *Problem dopuszczalności...*, s. 99; B. Bieniek i in., *Małżeńskie prawo...*, s. 521.

³² Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Dz.U. 1964 nr 9, poz. 59, <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19640090059/U/D19640059Lj.pdf> [dostęp: 27.11.2018].

³³ M. Łączkowska, *Stosunek majątkowy między przedsiębiorcami...*, s. 132.

³⁴ Ibidem.

³⁵ Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Dz.U. 1964 nr 9, poz. 59, <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19640090059/U/D19640059Lj.pdf> [dostęp: 27.11.2018].

³⁶ Ibidem.

nie z unormowaniem Kodeksu spółek handlowych³⁷ spółki osobowe nie charakteryzują się już współwłasnością łączną. Przyznanie spółkom osobowym podmiotowości prawnej skutkuje tym, iż małżonek będący współnikiem spółki osobowej nie musi mieć wątpliwości, do jakiego majątku małżonków będzie wchodzić przedsiębiorstwo, gdyż zawsze staje się ono integralną częścią samej spółki³⁸.

PRZYNALEŻNOŚĆ PRAW SPÓŁKOWYCH DO MAJĄTKÓW MAŁŻEŃSKICH

Spółki osobowe nastroczają jednak wiele innych problemów. Kodeks spółek handlowych³⁹ i Kodeks rodzinny i opiekuńczy⁴⁰ nie zawierają w swych unormowaniach jednoznacznej odpowiedzi na pytanie, do jakiego majątku winno się zakwalifikować udział spółki osobowej w przypadku nabycia tego udziału przez jednego z małżonków. Należy również zastanowić się nad źródłem pochodzenia środków przeznaczonych na wkład do spółki, z uwagi na ewentualne skutki i następstwa prawne. Jeżeli udział w spółce osobowej będzie nabyty ze środków pochodzących z majątku osobistego, to ustalenie przynależności takiego udziału do majątku osobistego będzie stosunkowo proste. Do majątku osobistego będą należały składniki nabyte przez małżonka przed powstaniem wspólności ustawowej, z otrzymanej darowizny, jak również w sytuacji określonej w art. 33 pkt 2 i 10 KRO⁴¹.

Więcej problemów prawnych stwarza udział w spółce osobowej, gdy pochodzi on z majątku wspólnego małżonków. Wówczas należałoby się zastanowić, do jakiego majątku wejdzie udział spółki: czy do majątku osobistego, jak w wypadku praw wynikających ze spółki cywilnej, czy też do majątku wspólnego. Niewątpliwie pierwsze z rozwiązań byłoby mniej problematyczne. Małżonek-wspólnik wykonywałby samodzielnie prawa wynikające z udziału, a ewentualne nakłady z majątku wspólnego byłyby rozliczane na zasadzie art. 45 KRO⁴². Pogląd ten opiera się na art. 33 pkt 5 KRO⁴³, która to norma wskazuje jednoznacznie, że do majątku osobistego wchodzi prawa niezbywalne, które mogą przysługiwać tylko jednej osobie. Czy zatem udział w spółce jest prawem niezbywalnym i prawem jednopodmiotowym?⁴⁴

³⁷ Ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych, Dz.U. 2000 nr 94, poz. 1037, <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20000941037/U/D20001037Lj.pdf> [dostęp: 25.11.2018].

³⁸ M. Łączkowska, *Stosunek majątkowy między przedsiębiorcami...*, s. 140; B. Bieniek i in., *Małżeńskie prawo...*, s. 545.

³⁹ Ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych, Dz.U. 2000 nr 94, poz. 1037, <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20000941037/U/D20001037Lj.pdf> [dostęp: 25.11.2018].

⁴⁰ Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Dz.U. 1964 nr 9, poz. 59, <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19640090059/U/D19640059Lj.pdf> [dostęp: 27.11.2018].

⁴¹ Ibidem.

⁴² Ibidem.

⁴³ Ibidem.

⁴⁴ J.M. Łukasiewicz, *Małżeńska współzależność majątkowa...*, s. 115-116; Kodeks cywilny.

Norma art. 10 KSH⁴⁵ wprowadziła zmienione reguły funkcjonowania spółek. Dotychczas ze względu na współwłasność łączną nie można było zbyć praw i obowiązków spółki. Dopiero rozwiązanie umowy spółki dawało możliwość przeniesienia udziału, ale udziału już w częściach ułamkowych. Nie jest możliwe przeniesienie tylko niektórych praw czy obowiązków, przeniesienie praw czy obowiązków wynikających z udziału w spółce może nastąpić tylko łącznie⁴⁶. Przeniesienie praw i obowiązków jest możliwe po spełnieniu dwóch warunków: po pierwsze, umowa spółki musi tak stanowić, po drugie, musi być udzielona pisemna zgoda wszystkich pozostałych współników⁴⁷. Nabycie udziału spółkowego może być podmiotem współwłasności w częściach ułamkowych bądź współwłasności łącznej. O rodzaju współwłasności będzie decydował rodzaj podmiotu, który nabył ogół praw i obowiązków. Współwłasność łączna będzie występować, gdy podmiotami współuprawnionymi będą wspólnicy spółki cywilnej bądź małżonkowie pozostający w ustroju współwłasności łącznej⁴⁸.

A. Stępień-Sporek wyraża pogląd, iż udział w spółce osobowej jest prawem niezbywalnym, lecz w umowie spółki można zawrzeć możliwość zbycia udziału, co jednak będzie stanowiło wyjątek od reguły⁴⁹. Należy w tym miejscu zastanowić się również, czy prawo udziału w spółce osobowej jest jednopodmiotowe. Powyższą wątpliwość rozwiewa norma art. 60 KSH⁵⁰, z której jednoznacznie wynika, iż w wypadku śmierci współnika możliwe jest wejście spadkobierców jako współnika zbiorowego. Wobec braku wyraźnego zakazu można stwierdzić, iż możliwe jest nabycie udziału łącznie przez kilka osób⁵¹. Należy więc stwierdzić, iż udział spółkowy

⁴⁵ Ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych, Dz.U. 2000 nr 94, poz. 1037, <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20000941037/U/D20001037Lj.pdf> [dostęp: 25.11.2018].

⁴⁶ Zob. ibidem, art. 50.

⁴⁷ A. Kidyba, *Prawo handlowe*, Warszawa 2015, s. 256; W. Pyziół, A. Szumański, I. Weiss, *Prawo spółek*, s. 96; B. Bieniek i in., *Małżeńskie prawo...*, s. 546.

⁴⁸ B. Bieniek i in., *Małżeńskie prawo...*, s. 547.

⁴⁹ A. Stępień-Sporek, *Działalność gospodarcza z udziałem małżonków*, Warszawa 2009, s. 327 i nast.; Kodeks spółek handlowych art. 10 KSH. A. Jędrzejewska uważa, że uprawnienia współnika w spółce osobowej nie mogą zostać objęte małżeńską wspólnością majątkową ze względu na swój ścisły związek z osobą współnika. Autorka zalicza te uprawnienia do praw niezbywalnych, podkreślając, że zbycie członkostwa w spółce osobowej możliwe jest dopiero po uzyskaniu zgody wszystkich współników [*Spółka osobowa a małżeńska majątkowa współwłasność ustawowa*, „Kwartalnik Prawa Prywatnego” 1996, z. 3]. Koncepcja A. Jędrzejewskiej spotkała się z krytyką G. Jędrzejka, który podkreśla, że zarówno z uwagi na charakter uprawnień współnika, jak i przyjętą wykładnię art. 33 pkt 5 KRO nie można zaliczyć całości spraw spadkowych do kategorii praw niezbywalnych [G. Jędrzejek, P. Pogonowski, *Działalność gospodarcza...*, s. 6].

⁵⁰ Ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych, Dz.U. 2000 nr 94, poz. 1037, <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20000941037/U/D20001037Lj.pdf> [dostęp: 25.11.2018].

⁵¹ B. Bieniek i in., *Małżeńskie prawo...*, s. 547; J.M. Łukasiewicz, *Małżeńska współzależność majątkowa...*, s. 116; A. Kidyba, *Komentarz aktualizowany do art. 1-300 Kodeksu spółek handlowych*, LEX/el. 2018, cyt.: „Uprawnienia przysługujące spadkobiercom przysługują wszystkim spadkobiercom wspólnie, co oznacza, że prawa zmarłego współnika nie ulegają podziałowi między spadkobierców (...) Spadkobiercom przysługuje roszczenie o zwrot wartości wkładu. Nie przeszłyby jednak inne prawa, jak na przykład prawo do reprezentacji, prowadzenia spraw. Przyjęcie tych praw rozumianych jako ogół praw zmarłego współnika skutkuje tylko wspólnym wykonywaniem tych praw. W istocie mamy do czynienia z »łącznym współnikiem« w osobach spadkobierców. Jeżeli w umowie spółki brak rozstrzygnięcia o kontynuacji spółki z udziałem

jest prawem niezbywalnym, ale nie jednopodmiotowym, wobec czego nie spełnia wszystkich przesłanek wskazanych w normie art. 33 pkt 5 KRO⁵². Wystąpienie jednocześnie tylko dwóch cech wskazanych w art. 33 pkt 5 KRO⁵³ pozwalałoby na zakwalifikowanie udziału spółkowego do majątku osobistego małżonka-wspólnika, dlatego też art. 33 pkt 5 KRO⁵⁴ nie będzie miał zastosowania⁵⁵.

Powyższa analiza daje podstawę do opowiedzenia się za przynależnością udziału spółki do majątku wspólnego. W związku z takim stanowiskiem rodzi się pytanie, czy przez wniesienie wkładu do spółki z majątku wspólnego drugi współmałżonek będzie współnikiem spółki osobowej czy też nie. Zastanowić się również należy, który z małżonków miałby wykonywać prawa wynikające z udziału: czy małżonek będący nabywcą, czy również drugi współmałżonek. Przyjęcie poglądu, iż oboje małżonkowie byłiby współnikami spółki jawnej, stwarzałoby wątpliwości co do składu osobowego spółki. Za uznaniem tylko jednego z małżonków jako współnika spółki osobowej opowiadał się G. Jędrejek⁵⁶. Odrzucał on podział na prawa majątkowe i niemajątkowe, ogólne prawa obligacyjne oraz konkretne wierzytelności. Według tego autora pierwsze dwa prawa winny wchodzić do majątku osobistego małżonka-wspólnika, a konkretne wierzytelności objęte miałyby być tym majątkiem, z którego środków nabyto udział „spółkowy”⁵⁷. Koncepcję tę autor opiera na normie art. 33 pkt 5 KRO⁵⁸, co było już przedmiotem analizy niniejszego opracowania. G. Jędrejek wskazuje w swojej teorii, iż prawa organizacyjno-majątkowe można zaliczyć do praw niezbywalnych, ściśle związanych z osobą uprawnionego, co podkreśla zakaz rozłączania tych uprawnień od praw korporacyjnych. Zakaz ten wynika z art. 876 § 1 KC⁵⁹, który normuje zakaz pozbawienia współnika praw do zysku⁶⁰. Inny pogląd reprezentuje A. Kidyba⁶¹, który rozpatruje kwestię udziału w aspekcie zewnętrznym – udział winien należeć wyłącznie do małżonka-wspólnika, oraz w aspekcie wewnętrznym (między małżonkami) – udział powinien być objęty wspólnością⁶². Według A. Kidyby w stosunkach ze-

---

spadkobierców lub bez nich, spółka ulega rozwiązaniu. Jeżeli brak natomiast rozstrzygnięcia o wstąpieniu spadkobierców, ale spółka istnieje nadal z pozostałymi współnikami, spadkobiercy mogą – jak to już zostało stwierdzone – mieć roszczenie o wypłatę udziału kapitałowego zgodnie z art. 65 k.s.h.”.

⁵² Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Dz.U. 1964 nr 9, poz. 59, <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19640090059/U/D19640059Lj.pdf> [dostęp: 27.11.2018].

⁵³ Ibidem.

⁵⁴ Ibidem.

⁵⁵ Kodeks cywilny; J.M. Łukasiewicz, *Małżeńska współzależność majątkowa...*, s. 116; B. Bieniek i in., *Małżeńskie prawo...*, s. 547-548.

⁵⁶ G. Jędrejek, P. Pogonowski, *Działalność gospodarcza małżonków*, Warszawa 2002, s. 63 i nast.

⁵⁷ Ibidem.

⁵⁸ Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Dz.U. 1964 nr 9, poz. 59, <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19640090059/U/D19640059Lj.pdf> [dostęp: 27.11.2018].

⁵⁹ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny, Dz.U. 1964 nr 16, poz. 93, <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19640160093/U/D19640093Lj.pdf> [dostęp: 30.11.2018].

⁶⁰ M. Łączkowska, *Stosunek majątkowy między przedsiębiorcami...*, s. 167.

⁶¹ A. Kidyba, *Atypowe spółki handlowe*, Kraków 2001, s. 197; M. Łączkowska, *Stosunek majątkowy między przedsiębiorcami...*, s. 169-170.

⁶² A. Kidyba, *Atypowe spółki...*, s. 197; M. Łączkowska, *Stosunek majątkowy między przedsiębiorcami...*, s. 169-170.

wewnętrznych uprawnionym do wykonywania uprawnień wspólnika spółki według KSH⁶³ jest wyłącznie małżonek-wspólnik. W nieco odmienny sposób do tej kwestii podchodzi A. Jędrzejewska, która zalicza prawa spółkowe do majątku osobistego małżonka-wspólnika, jednak autorka ta zauważa możliwość dokonania rozliczeń między małżonkami. Jeszcze inny pogląd reprezentuje Z. Policzkiewicz⁶⁴, która zakłada zawieszenie zastosowania regulacji KRO⁶⁵ w odniesieniu do praw wspólnika do czasu jej ustania⁶⁶.

Należy również zastanowić się, czy wspólnikiem spółki nie powinien być wyłącznie współmałżonek, który jest stroną umowy spółki. Inne rozwiązanie zmuszałoby spółkę do badania, czy wspólnik pozostaje w ustroju współwłasności majątkowej małżeńskiej i z jakiego źródła pochodzi wkład wniesiony do spółki. Kodeks spółek handlowych⁶⁷ jednoznacznie wskazuje, że status wspólnika spółki osobowej przysługuje temu małżonkowi, który nabył udział spółki i jest stroną takiej umowy. Z kolei przepisy Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego⁶⁸ dają możliwość każdemu z małżonków samodzielnego zarządzania majątkiem wspólnym. Tak też powstaje pewnego rodzaju dysonans pomiędzy unormowaniem zawartym w KSH⁶⁹ i KRO⁷⁰, które to uregulowania wydają się być wzajemnie sprzeczne. Według A. Stępień-Sporek⁷¹ pierwszeństwo należałoby dać przepisom KSH⁷² z uwagi na to, że czynności zarządu wykonywane są wewnątrz spółki, przepisy te również będą miały zastosowanie do określenia uprawnień wynikających z udziału w spółce. Natomiast unormowania art. 31 i 33 KRO⁷³ będą miały zastosowanie do określenia, do jakiego majątku powinien wejść udział spółki⁷⁴. Analizując przynależność praw spółkowych do majątków małżeńskich, należy wyszczególnić w zasadzie cztery koncepcje uregulowań powyższej kwestii przez doktrynę. **Pierwsza** z nich zakłada zaliczenie wszystkich

⁶³ Ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych, Dz.U. 2000 nr 94, poz. 1037, <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20000941037/U/D20001037Lj.pdf> [dostęp: 25.11.2018].

⁶⁴ M. Łączkowska, *Stosunek majątkowy między przedsiębiorcami...*, s. 170; Z. Policzkiewicz, *Dopuszczalność spółki cywilnej między małżonkami*, [w:] *Księga Pamiątkowa ku czci prof. Radwańskiego*, Poznań 1990, s. 525.

⁶⁵ Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Dz.U. 1964 nr 9, poz. 59, <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19640090059/U/D19640059Lj.pdf> [dostęp: 27.11.2018].

⁶⁶ M. Łączkowska, *Stosunek majątkowy między przedsiębiorcami...*, s. 170; Z. Policzkiewicz, *Dopuszczalność spółki...*, s. 525.

⁶⁷ Ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych, Dz.U. 2000 nr 94, poz. 1037, <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20000941037/U/D20001037Lj.pdf> [dostęp: 25.11.2018].

⁶⁸ Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Dz.U. 1964 nr 9, poz. 59, <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19640090059/U/D19640059Lj.pdf> [dostęp: 27.11.2018].

⁶⁹ Ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych, Dz.U. 2000 nr 94, poz. 1037 <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20000941037/U/D20001037Lj.pdf> [dostęp: 25.11.2018].

⁷⁰ Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Dz.U. 1964 nr 9, poz. 59, <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19640090059/U/D19640059Lj.pdf> [dostęp: 27.11.2018].

⁷¹ A. Stępień-Sporek, *Działalność gospodarcza...*, s. 332.

⁷² Ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych, Dz.U. 2000 nr 94, poz. 1037, <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20000941037/U/D20001037Lj.pdf> [dostęp: 25.11.2018].

⁷³ Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Dz.U. 1964 nr 9, poz. 59, <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19640090059/U/D19640059Lj.pdf> [dostęp: 27.11.2018].

⁷⁴ A. Stępień-Sporek, *Działalność gospodarcza...*, s. 332; J.M. Łukasiewicz, *Małżeńska współzależność majątkowa...*, s. 116-117; Kodeks cywilny; Kodeks spółek handlowych.

praw uzyskanych przez wspólnika w zamian za wniesiony wkład do spółki do wspólności majątkowej małżeńskiej. Taki stan rzeczy uprawniałby małżonka niebędącego wspólnikiem spółki do samodzielnego zarządu tymi prawami jako składnikiem majątku objętego współwłasnością łączną. **Druza koncepcja** optuje za przynależnością uprawnień korporacyjnych jako praw o charakterze niemajątkowym do majątku osobistego, a uprawnień o charakterze majątkowym do majątku wspólnego małżonków. **Trzecia z koncepcji** zakłada przynależność praw spółkowych zarówno korporacyjnych, jak i majątkowych do majątku osobistego, nawet wówczas, gdy wkład pochodzi z majątku wspólnego. **Czwarta koncepcja** to wcześniej omówiony pogląd Kidyby, który rozpatruje aspekt majątkowy w dwóch płaszczyznach, wskazując, iż w stosunkach zewnętrznych udział winien należeć wyłącznie do małżonka-wspólnika, a w stosunkach wewnętrznych powinien on być objęty wspólnością.

Podsumowując, należy wskazać, że większość doktryny przychyliła się do zaliczenia uprawnień wspólnika spółki jawnej do majątku osobistego. Przemawia za tym również argument dotyczący właściwości i struktury spółki. Wspólnicy spółki ponoszą odpowiedzialność za zobowiązania spółki także swoim majątkiem osobistym, dlatego spółka musi opierać się na wzajemnym zaufaniu. Na ukształtowanie składu osobowego spółki musi być zgoda wszystkich wspólników. W takiej sytuacji ewentualne uprawnienia współmałżonka wspólnika spółki wskazywane w pierwszej koncepcji byłyby w pewnym sensie sprzeczne z założeniem istoty spółki osobowej⁷⁵.

Przeanalizowania wymaga również przypadek, w którym nabywcami udziału są obydwój małżonkowie, którzy wspólnie wnoszą wkład do spółki osobowej. Wówczas należałoby się zastanowić, czy małżonków tych należałoby potraktować jak dwóch odrębnych wspólników, czy też jako wspólnika zbiorowego. Istotne dla analizy tego zagadnienia będzie wskazanie, z jakiego majątku został nabyty udział w spółce. W pierwszej kolejności zastanówmy się nad sytuacją, gdy udział został nabyty ze środków pochodzących z majątku wspólnego. Taki udział zostałby niewątpliwie objęty małżeńską wspólnością majątkową, tak zwaną współwłasnością bezudziałową⁷⁶. W takim stanie rzeczy nie byłoby możliwe określenie wartości wkładu każdego z małżonków. Dlatego też małżonkowie, nabywając razem udział ze środków pochodzących z majątku wspólnego, występować powinni w spółce osobowej jako tzw. wspólnik zbiorowy⁷⁷.

Następnie należy rozważyć sytuację, gdy małżonkowie nabywają wspólnie udziały, lecz ich wkłady pochodzą z ich majątków osobistych. W takim stanie rzeczy nie ma jednoznacznego zakazu występowania w spółce osobowej małżonków jako dwóch oddzielnych wspólników⁷⁸. Trudno wyobrazić sobie sytuację, w której spółka miałaby badać, z jakiego źródła pochodzą środki na nabycie udziału i w jakim

⁷⁵ M. Łączkowska, *Stosunek majątkowy między przedsiębiorcami...*, s. 163-170.

⁷⁶ J.M. Łukasiewicz, *Małżeńska współzależność majątkowa...*, s. 118.

⁷⁷ Ibidem.

⁷⁸ Ibidem.

ustroju majątkowym wspólnik pozostaje ze swoim małżonkiem. Dlatego w takiej sytuacji również zasadne byłoby stanowisko skłaniające się ku występowaniu małżonków jako wspólnika łącznego⁷⁹.

PODSUMOWANIE

Wyciągając wnioski z przeprowadzonej analizy, należałoby rozpocząć podsumowanie również od współwłasności łącznej, która wprowadzała do omawianego zagadnienia. Współwłasność łączna, jak wskazano na wstępie, jest pewnego rodzaju gwarancją stabilizacji sytuacji majątkowej stron związanych stosunkiem prawnym. Ze współwłasnością łączną możemy się spotkać w małżeństwie pozostającym we wspólności ustawowej, jak również w spółce cywilnej. Natomiast art. 8 KSH⁸⁰ wprowadza istotną zmianę, która wiąże się przede wszystkim z odejściem od koncepcji współwłasności łącznej majątku wspólników na rzecz odrębnego od wspólników majątku spółki⁸¹. Norma ta zamyka więc pewien rozdział, gdy spółki osobowe (jawa w szczególności) nie były traktowane jako podmioty prawa, ale jako przedmiot wspólności łącznej⁸². Mimo atrybutów zdolności prawnej i zdolności do czynności prawnych, spółki osobowe nie są osobami prawnymi, lecz jednostkami organizacyjnymi wyposażonymi w zdolność prawną. Spółka osobowa ma wyodrębnienie organizacyjne i majątkowe. Oznacza to, że stanowi odrębną od wspólników strukturę pod względem organizacyjnym i majątkowym, podobnie jak osoby prawne. Jednakże wyodrębnienie to nie niweczy zasad posiłkowej odpowiedzialności wspólników za zobowiązania spółki⁸³.

Należy pamiętać o różnicach pomiędzy spółką cywilną a spółkami prawa handlowego, zwłaszcza przy podejmowaniu decyzji o prowadzeniu działalności gospodarczej. Spółka cywilna natomiast nie ma osobowości prawnej, nie ma zdolności do czynności prawnych, nie może działać we własnym imieniu. Ustawa o działalności gospodarczej⁸⁴ uznaje za przedsiębiorców samych wspólników, którzy są związani celem gospodarczym i współwłasnością łączną⁸⁵. Po dokonaniu porównania spółki osobowej ze spółką cywilną należy stwierdzić, że problem kolizji w zakresie funkcjonowania współwłasności łącznej odnosi się w zasadzie do spółki cywilnej. Spółki

⁷⁹ Ibidem.

⁸⁰ Ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych, Dz.U. 2000 nr 94, poz. 1037, <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20000941037/U/D20001037Lj.pdf> [dostęp: 25.11.2018].

⁸¹ A. Kidyba, *Prawo handlowe*, s. 254; zob. również: J. Frąckowiak, *O niektórych zagrożeniach dla handlowych spółek osobowych – szczególnie spółki jawnej*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2012, nr 9, s. 14.

⁸² Ibidem.

⁸³ A. Kidyba, *Prawo handlowe*, s. 254.

⁸⁴ Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, Dz.U. 2004 nr 173, poz. 1807, <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20041731807/U/D20041807Lj.pdf> [dostęp: 25.11.2018].

⁸⁵ A. Herbet, *Spółka cywilna. Konstrukcja prawna*, Warszawa 2008, s. 1 i nast.; A. Kidyba, *Prawo handlowe*, s. 239; W. Pyzioł, A. Szumański, I. Weiss, *Prawo spółek*, s. 44 i nast.

handlowe bowiem, podobnie jak spółki kapitałowe, mają wyodrębniony majątek, strukturę oraz zdolność prawną. Działanie tych spółek regulują przepisy Kodeksu spółek handlowych⁸⁶.

W niniejszym opracowaniu została przedstawiona odmienna – w zależności od ustroju majątkowego – sytuacja małżonków, którzy prowadzą działalność gospodarczą w formie spółki cywilnej bądź są udziałowcem spółki osobowej. Niewątpliwie mniej skomplikowane zależności występowały, gdy małżonków nie łączyła współwłasność ustawowa, tj. sporządzony był kontrakt intercyzy. Więcej problemów stwarzały sytuacje, gdy małżonkowie pozostawali w ustroju wspólności majątkowej albo na przykład wkład do spółki pochodził z majątku wspólnego stron. Można z powyższego wyciągnąć wniosek, że przed rozpoczęciem działalności w formie spółki cywilnej czy którejkolwiek ze spółek osobowych należy zastanowić się nad skutkami i problemami, jakie mogą powstać w wypadku rozwodu małżeństwa stron, a następnie podziału majątku wspólnego.

Bibliografia

Literatura:

Bieniek B. i in., *Małżeńskie prawo majątkowe*, Warszawa 2014.

Dłoniak A., *Pojęcie i ważność małżeńskiej umowy majątkowej*, „Studia Prawnicze” 1983, nr 4.

Frąckowiak J., *O niektórych zagrożeniach dla handlowych spółek osobowych – szczególnie spółki jawnej*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2012, nr 9.

Gniewek E., *Problem udziału we współwłasności (wspólności) łącznej*, w: *O źródłach i elementach stosunków cywilnoprawnych. Księga pamiątkowa prof. Alfreda Kleina*, Kraków 2000.

Grzybowski S., *System prawa cywilnego*, t. III, cz. 2, Warszawa 1985.

Herbet A., *Spółka cywilna. Konstrukcja prawna*, Warszawa 2008.

Jędrejek G., *Problem dopuszczalności powstania spółki cywilnej między małżonkami*, „Studia Prawnicze” 1999, nr 3.

Jędrejek G., Pogonowski P., *Działalność gospodarcza małżonków*, Warszawa 2002.

Jędrzejewska A., *Spółka osobowa a małżeńska majątkowa wspólność ustawowa*, „Kwartalnik Prawa Prywatnego” 1996, z. 3.

Kidyba A., *Atypowe spółki handlowe*, Kraków 2001.

Kidyba A., *Prawo handlowe*, Warszawa 2015.

Lutkiewicz-Rucińska A., *Odpowiedzialność majątkiem wspólnym za zobowiązania cywilnoprawne współmałżonka*, Gdańsk 2003.

⁸⁶ B. Bieniek i in., *Małżeńskie prawo...*, s. 5.

Łączkowska M., *Stosunek majątkowy między przedsiębiorcami i jego małżonkiem w świetle ustroju wspólności ustawowej*, Warszawa 2006.

Łukasiewicz J.M., *Małżeńska współzależność majątkowa w polskim prawie cywilnym*, Warszawa 2013.

Polickiewicz Z., *Dopuszczalność spółki cywilnej między małżonkami*, [w:] *Księga Pamiątkowa ku czci prof. Radwańskiego*, Poznań 1990.

Pyzioł W., Szumański A., Weiss I., *Prawo spółek*, Kraków 2006.

Stępień-Sporek A., *Działalność gospodarcza z udziałem małżonków*, Warszawa 2009.

Akty prawne:

Kodeks cywilny.

Kodeks spółek handlowych.

SA w Lublinie z 25.03.1957 r., I ACa 46/97, Apelacja Lublin, nr 3, poz. 18.

SN z dnia 6.06.1975 r., sygn. III CRN 134/75, OSNC 1976, nr 6, poz. 136.

SN z 17.05.1985 r., III CRN 119/95, OSP 1986, nr 9, poz. 185.

Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Dz.U. 1964 nr 9 poz. 59, <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19640090059/U/D19640059Lj.pdf> [dostęp: 30.11.2018].

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny, Dz.U. 1964 nr 16, poz. 93, <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19640160093/U/D19640093Lj.pdf>, [dostęp: 30.11.2018].

Ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych, Dz.U. 2000 nr 94, poz. 1037, <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20000941037/U/D20001037Lj.pdf> [dostęp: 25.11.2018].

Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, Dz.U. 2004 nr 173, poz. 1807, <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20041731807/U/D20041807Lj.pdf> [dostęp: 25.11.2018].

Streszczenie: W artykule przybliżono zagadnienie zależności małżeńskich w trakcie prowadzenia działalności gospodarczej w formie spółki cywilnej oraz spółki osobowej. Na wstępie przedstawiony został zarys omawianej problematyki. W rozdziale drugim przybliżona została charakterystyka współwłasności łącznej. Rozdział trzeci traktuje o małżonku jako przedsiębiorcy w spółce cywilnej. Rozdział czwarty stanowi kontynuację rozdziału poprzedniego poszerzoną o zagadnienie spółki cywilnej zawartej przez jednego z małżonków przed powstaniem wspólności ustawowej i po powstaniu wspólności ustawowej. Rozdziały piąty i szósty zostały poświęcone pozycji, jaką zajmuje małżonek w spółce osobowej, oraz przynależności praw spółkowych do majątków małżeńskich. W podsumowaniu podkreślony został aspekt różnic, do jakich dochodzi w obrębie współwłasności łącznej między małżonkami w spółce cywilnej i osobowej, oraz sformułowanych zostało kilka wniosków.

Słowa kluczowe: współwłasność łączna, małżonek w spółce cywilnej, małżonek w spółce osobowej, wspólność ustawowa, majątek małżeński, prawa spółkowe

MARITAL INTERDEPENDENCE IN A BUSINESS CONDUCTED AS PART OF A CIVIL LAW PARTNERSHIP AND A COMMERCIAL PARTNERSHIP

Summary: The author discusses the concept of marital interdependencies while running a business in the form a civil law partnership and a commercial partnership. Firstly, a brief outline of the issues in question is provided. The second chapter presents the characteristics of joint ownership. The third chapter discusses the spouse as an entrepreneur in a civil law partnership. The fourth chapter is the continuation of the previous chapter, extended to include the concept of a civil law partnership entered into by one of the spouses prior to the establishment of statutory community property regime and following the establishment of statutory community property regime. The fifth and sixth chapters are preoccupied with the spouse's position in a commercial partnership and partnership rights appurtenant to marital properties. The article's summary refers to the differences arising in the spouse's joint ownership in a civil law partnership and a commercial partnership. Several conclusions have been drawn in the summary.

Keywords: joint ownership, spouse in civil law partnership, spouse in commercial partnership, statutory community property regime, marital property, partnership rights